

PKK / PYD'NİN SURIYE'DEKİ BÖLÜCÜ STRATEJİLERİNDE EĞİTİM, DİL VE KİMLİK

İBRAHİM AYDIN

Başkan Danışmanı ORSAM

“

PKK terör örgütü, “bölgesel bölücülüğün” son aktörü olarak ortaya çıktığı günden itibaren, dil konusuna ve dil konusundan üretilecek ayrımcı politikalara büyük bir önem atfetmiştir. Örgüt, kurmuş olduğu televizyon kanalları üzerinden bölge ülkelerinde yaşayan tüm Kürtlere yönelik olarak bir taraftan örgüt propagandası yaparken, diğer taraftan Kürtçenin bir lehçe üzerinde tüm Kürtler tarafından anlaşılır bir duruma getirilmesini amaçlamış ve bölücü ideolojilerin topluma benimsetilmesi ve yaşamın tüm alanlarında hayata geçirilmesini, böylece toplumdaki grupların yaşadıkları ülkelerin millî kimliğinden tamamen soyutlanmasını hedeflemiştir.

”

Hâlen sürmekte olan Suriye iç savaşında ülke coğrafyasının yaklaşık üçte birini kontrol eden PKK/PYD/YPG terör örgütü, işgal ettiği bölgelerde tesis ettiği tahakkümü, DEAŞ ile mücadele üzerinden iddia ettiği “görece meşruiyetle” örtmektedir. Örgüt, bu bölgelerde rejime bağlı okullara da el koyarak eğitim sistemini tamamen ele geçirmiş ve eğitimde örgüt ideolojisi ve hedefleri doğrultusundaki özel uygulamaları devreye sokmuştur. Dolayısıyla terör örgütünün Suriye’deki stratejilerini analiz etmek değerli bir çabadır.

PKK/PYD İDEOLOJİSİ EKSENİNDE EĞİTİM İNŞASI

Başını PKK/PYD’nin çektiği Suriye Demokratik Güçleri (SDG) eliyle 2016 yılından başlamak üzere ilköğretim ve ortaokullardaki sınıfların ders içeriklerini kendi belirlediği müfredata göre değiştirerek uygulamaya koymuş, aynı müfredatı 2018 yılında 10 ve 11. sınıflara, 2020 yılında 12. sınıflara da uygulamaya başlamıştır. Aynı okullarda

her sabah öğrencilerin PKK terör örgütü liderine bağlılıklarını ifade eden ve örgüt ideolojisini yansıtan sözlerle başlatılan günlük eğitim; etnik merkezli, militarist ve İslam karşıtı bir içerikte olup zorunlu okutulmuş kitapların bazı bölümlerinde terör örgütü elebaşı Abdullah Öcalan’a ait alıntılara yer verilmektedir. Yüksek öğretimde de benzer gelişmeler yaşanmakta ve PKK/PYD kontrolünü ele geçirdiği Haseke vilayeti gibi bölgelerde üniversiteler kurmakta, rejimin eğitim bakanlığından bağımsız olarak işletilen, PKK bayraklarıyla doldurulduğu ve örgüt marşlarının zorla söyletildiği bu üniversitelerde, Kürtçe olarak basılan kitaplarda örgüt ideolojisi ve propagandasına yer verilmektedir.

Örgüt, işgal ettiği bölgelerde görevli öğretmenlerden de rejimin kontrolündeki bölgelerde yer alan okullarda ders vermeyeceklerine dair imza almakta; örgütsel müfredatı

uygulamayı reddeden ya da bu düzene riayet etmeyip eski sisteme göre ders veren öğretmenlere yönelik gözaltılar uygulamakta; bazı öğretmenleri örgütün “zorunlu askerlik” listesine alarak örgüt safalarına katılmaya zorlamakta ve katılmayanların da okullarla ilişkilerini kesmektedir. Zorunlu askerlik konusunda, örgüt üyeleri işgal edilen ve kontrol altına alınan bölgelerde ev ev dolaşarak 10-30 yaş arası kişileri zorunlu

askerlik için kayıt altına almakta, çocuklarını terör eğitimine göndermek isteyen ailelere şiddet uygulamakta-

dır. Kayıt altına alınarak zorla eğitime götürülen çocuk ve gençlerden eğitimi yeterli bulunanlar çatışan gruplar arasına dâhil edilmektedir. Suriye’de sivillere yönelik hak ihlallerini belgeleyen Suriye İnsan Hakları Ağı (SNHR) tarafından hazırlanan 1 Ocak-15 Şubat 2021 dönemine ilişkin raporda; PKK/YPG terör örgütü işgalindeki Haseke, Rakka ve Deyrizor illerinde örgüt tarafından 27 öğretmenin, öğrencilere SDG’nin dayattığı müfredat yerine eski sistem üzerinden ders verdiği için, 34 öğretmenin ise zorla silah altına alınmak üzere alıkonulduğu, örgüte katılmayı reddeden 550 öğretmenin de peşine düşüldüğü ve okullarıyla ilişkilerinin kesildiği bilgisi yer almıştır.

BÖLÜCÜ EĞİTİM İDEOLOJİSİNDE DİL VE KİMLİK

Suriye’de devlet üniversitelerinde ve okullarında eğitim dili resmî

dil olan Arapçadır. Ancak örgüt, ders kitaplarını Kürtçe, Süryanice ve İngilizce bastırmış ve eğitimi bu diller üzerinden yürütmektedir. Böylelikle rejimin kurumlarından bağımsız olarak oluşturulan bu eğitim kurumlarında, “Kendi dilinde eğitim hakkı” söylemi üzerinden bölgede yaşayan halk öncelikle “dil toplulukları” şeklinde bölünme sürecine sokulmak istenmektedir. Aynı süreçte tamamen siyasi bir yaklaşımla ülkede resmî ve egemen dil olan Arapçayı, Arap olmayan farklı etnik gruplar için bir kimliksizleştirme aracı olarak kabul ederek eğitimden medyaya, ticaretten spora kadar toplumsal yaşamın hemen bütün alanlarında itibardan düşürülerek mahalli ve etnik diller ön plana çıkartılacaktır. Böylelikle dil üzerinden yaratılacak bölünmeler sonrasında dili, ekonomisi ve özerk bir idari yapılanması bulunan coğrafyalar oluşturulacak ve fiili bir parçalanmanın önü açılmış olacaktır. Bu kapsamda özellikle Fırat’ın doğusu ile ilgili bağımsız bir yapılanmanın önünü açması umut edilen federal bir anayasa talebinin gündeme gelmesi de muhtemel

görülmemektedir. Bu durumun Suriye rejimini, federal bir anayasayı kabul etme tehdidiyle karşı karşıya bırakabileceği açıktır.

“

Toplumunu etnik ve mezhepsel aidiyetler üzerinden ayrıştırmayı esas alan düzenlemelerin, barış ve huzur getirmediği gibi ayrışmaları körükleyerek çatışmalara sebebiyet verdiği ve büyük yıkımlara neden olduğu, üstelik sorunları daha da kronikleştirdiği yaşanmış birçok örnekle sabittir.

”

Nitekim Suriye’ye yönelik siyasi çözümler önerileri arasında hem özerk bölgelere ayrılmış Suriye

hem de federal Suriye senaryoları değerlendirilmesi yapılmakta, her iki senaryoda da Fırat’ın doğusunda PKK/PYD’nin özerk ya da federe yönetimi zikredilmektedir. YPG ile Suriye yönetimi arasında 2017 yılında yapılan görüşmelerde, YPG’nin “anayasal güvence altında federal bir bölge” talebinde bulunduğu da bilinmektedir. Ayrıca bu tür bir düzenlemenin, kısacası Suriye’nin kuzeyinde YPG’nin otonom bir şekilde yapılanmasına, bazı Arap ülkeleriyle Batılı ülkelerin bir kısmının da karşı olmayacağı dikkatten kaçırılmamalıdır. Toplumunu etnik ve mezhepsel aidiyetler üzerinden ayrıştırmayı esas alan düzenlemelerin, barış ve huzur getirmediği gibi ayrışmaları körükleyerek çatışmalara sebebiyet verdiği ve büyük yıkımlara neden

olduğu, üstelik sorunları daha da kronikleştirdiği yaşanmış birçok örnekle sabittir. Arap, Kürt, Süryani, Türkmen ve Ermeni gibi birçok farklı etnik köken ve Müslüman, Hristiyan, Dürzi, İsmaili gibi birçok inanç grubunun birlikte yaşadığı Suriye gibi bir ülkede benzer nitelikte bir düzenlemenin, savaş sonrası Suriye’nin siyasetinin ve sosyolojisinin temelini sarsacağı açıktır.

PKK/PYD’nin istismar ettiği diğer bir alan da Suriye’de yürütülen kimlik siyasetidir. Etnik köken farklılıklarıyla tanımlanan bu kesimlerin sahip olduğu diller, ayrışan kimliklerin ve bölücü ideolojilerin üretilip geliştirilmesi için zemin olarak değerlendirilmektedir. Diğer bir ifadeyle dil, etnik ırkçılığın ürettiği bir vasıtaya dönüştürül-

mektedir. Böyle olunca da bu gayretler bir toplumun bileşenlerini oluşturan etnik grupların, dil ve kültürlerin korunup geliştirilmesinden daha farklı bir boyut kazanmakta ve toplumun birliğini ve kişiliğini oluşturan kolektif duygu ve düşünceleri yok ederek, o ülkenin millî kimliğini ve bütünlüğünü tehdit eder bir mahiyet kazanabilmektedir. Toplumdaki bu tür yabancılaşmaların tabii sonucu çözümler, bir adım sonrası da çatışmalar ve bölünmeler olarak ortaya çıkmaktadır. Suriye’de PKK/PYD tarafından yapılmak istenen şey tam da budur. PKK terör örgütü, “bölgesel bölücülüğün” son aktörü olarak ortaya çıktıği günden itibaren, dil konusuna ve dil konusundan üretilcek ayrımcı politikalara büyük bir önem at-

fetmiştir. Örgüt, kurmuş olduğu televizyon kanalları üzerinden bölge ülkelerinde yaşayan tüm Kürtlere yönelik olarak bir taraftan örgüt propagandası yaparken, diğer taraftan Kürtçenin bir lehçe üzerinde tüm Kürtler tarafından anlaşılır bir duruma getirilmesini amaçlamış ve bölücü ideolojilerin topluma benimsetilmesi ve yaşamın tüm alanlarında hayata geçirilmesini, böylece toplumdaki grupların yaşadıkları ülkelerin millî kimliğinden tamamen soyutlanmasını hedeflemiştir. Suriye’de yaşananlar da bunun bir tezahüründen ibarettir. Örgüt Suriye’de bu faaliyetleri hayata geçirebilmenin fırsatını ancak iç savaş sürecinde yakalayabilmiştir.

“

PKK/YPG terör örgütünün hâlihazırda ve iç savaş sonrası döneme ilişkin planlamaları çerçevesinde savaş sonrası Suriye toplumunu parçalama hedefini, bunu da özellikle farklı diller üzerinden gerçekleştirme gayretinin görüldüğü ve “Arapçanın çekildiği bölgelerden, Arapların da çekilme riskiyle karşı karşıya kalabileceği” gerçeğinin unutulmaması gerekir.

”

Burada takip edilmesi gereken süreçlerden birisi de yeni anayasanın içeriği ve buna bağlı olarak yaşanacak gelişmeler olacaktır. Yeni anayasada PYD/YPG’nin de tesiriyle dilin bir etnik ayrılıkçılık unsuru olarak kullanılması ve farklı etnik dillerde basın yayın faaliyetlerinde bulunabilme konusu yer alabilecektir. Esas itibarıyla

eğitimde ana dillerin kullanılmasının bağımsız düşünce ve öğrenme yeteneğine katkı sunabileceği, aynı şekilde insanların günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerin basın yayın organlarında kullanılmasının da bölgesel ve geleneksel kültürlerin korunması ve gelişmesine olumlu etkisinin olabileceği belirtilebilir. Bu maksatla bu hakların anayasal teminat altına alınmasında da bir beis görülmeyebilir. Ancak anayasalarda yer alan hükümlerin hiçbirinin, devlete veya kişilere anayasa ile tanınan diğer temel hak ve hürriyetlerin yok edilmesini amaçlayan bir faaliyette bulunmayı mümkün kılacak şekilde yorumlanamayacağı gibi anayasal bir güvenceye alınmış olsa bile bir hak ve hürriyetin, devletin birliğini ve milletin bütünlüğünü parçalamayı ve mevcut düzeni ortadan kaldırmayı amaçlayan faaliyetlere alet edilemeyeceği gerçeği gözden uzak tutulmamalıdır. Bu bir ülke yönetimi için hem bir “hak” hem de bir “zaruret”tir.”

Tüm bu hususlar dikkate alınarak bölgede, PKK/YPG terör örgütünün hâlihazırda ve iç savaş sonrası döneme ilişkin planlamaları çerçevesinde savaş sonrası Suriye toplumunu parçalama hedefini, bunu da özellikle farklı diller üzerinden gerçekleştirme gayretinin görüldüğü ve “Arapçanın çekildiği bölgelerden, Arapların da çekilme riskiyle karşı karşıya kalabileceği” gerçeğinin unutulmaması gerekir. Bu Suriye’nin savaş sonrası toprak bütünlüğü ve siyasi birliği açısından hayatidir. ■